

SÖZLERİN EN GÜZELİ
KUR'AN

Prof. Dr. İbrahim Hilmi KARSLI

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI: 1626

Halk Kitapları: 366

Yayın Yönetmeni

Dr. Fatih KURT

Yayın Koordinatörü

Dr. Faruk GÖRGÜLÜ

Editörler

Elif ERDEM

Hale ŞAHİN

Rukiye AYDOĞDU DEMİR

Tashih

Sümeyye ÖZGEN

Grafik Tasarım

Uğur ALTUNTOP

Baskı

Epa-Mat Bas. Yay. Prom. San. ve Tic. Ltd. Şti.

0 312 341 56 26

2. Baskı, ANKARA – 2019

Eser İnceleme Komisyon Kararı: 07.02.2019/8

ISBN: 978-605-7519-83-2

2019-06-Y-0003-1626

Sertifika No: 12930

© T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı

İletişim

Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü

Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı

Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı

No:147/A 06800 Çankaya/ANKARA

Tel: 0 312 295 72 93 - 94

Faks: 0 312 284 72 88

e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

www.diyanet.gov.tr

Dağıtım ve Satış

Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü

Tel: 0 312 295 71 53 - 295 71 56

Faks: 0 312 285 18 54

e-posta: dosim@diyanet.gov.tr

SÖZLERİN EN GÜZELİ KUR'AN

PROF. DR. İBRAHİM HİLMİ KARSLI

DİB
YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

İNSAN VAHYE MUHTAÇTIR	7
TARİH BOYUNCA VAHİY	9
Neden Farklı Kitaplar Gönderilmiştir?.....	13
Kur'an'la Diğer Kutsal Kitaplar Arasındaki İlişki Nedir?.....	14
KUR'AN: VAHYİN SON HALKASI	16
Kur'an'ın Korunmuşluğu	19
Kur'an Nasıl Yazıya Geçirilmiştir?	22
KUR'AN'IN İLAHÎ KİTAP OLUŞUNUN BAZI DELİLLERİ	25
Bir Kimse Kendisinin (Değerli) Sözlerini Başkasına Nispet Eder Mi?.....	25
Bir Kimse Kendisi Hakkında Ağır Tenkitler Yapar Mı?	26
Okuma Yazma Bilmeyen Bir Kimse İnsanlığa Rehberlik Yapabilir Mi?	27
Kur'an'ın Kaynağı O Günlük Arap Toplumu Olabilir Mi?	28
KUR'AN'IN BAZI İSİMLERİ	29
Kur'an.....	30
Hüdâ (Yol Gösterici)	31
Furkan.....	33
Şifa.....	34
Ruh.....	36
KUR'AN'IN BAZI METİN ÖZELLİKLERİ	36
Ayet	36
Sure	39
Kur'an'ın Kendine Özgü Tertibi.....	39

KUR'AN'IN ELE ALDIĞI KONULAR.....	41
Yaratılış ve Varlıklar	42
Bilgi	44
Din	45
İnanç.....	47
İbadet	48
Ahlak.....	48
Toplumsal Düzen ve Hukuk.....	49
Siyaset	52
Hz. Muhammed'in Hayatı	53
Tarih ve Kıssalar	54
KUR'AN'IN OKUNMASI VE ANLAŞILMASI	54
Kur'an'ı Okumak, Anlamak, Yaşamak...	57
Kur'an Anlaşılması Zor Bir Kitap Mıdır?.....	59
Kur'an'ın Tefsir ve Tercümeleri	60
KUR'AN OKURKEN DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	63
Şeytandan Allah'a Sığınmak	63
Ayetler Üzerinde İyice Düşünmek	65
Kur'an Okumalarında Devamlı Olmak.....	66
SONUÇ	71
BİBLİYOGRAFYA.....	73

İNSAN VAHYE MUHTAÇTIR

Allah Teâlâ evreni, evren içerisinde de en seçkin varlık olarak insanı yarattı. Başta akıl olmak üzere biyolojik ve psikolojik yapısıyla diğer varlıkların hiçbirinde bulunmayan eşsiz bir yaratılışı ona nasip etti. Bu özellikleri ile o, yaratılmışların efendisidir.

Yüce Yaratıcı, insanı sayısız nimet ve güzelliklerle bu dünyada ağırlamıştır. Üstelik bunlardan istifade etmesini sağlayacak akıl ve öğrenme yeteneklerini ona vermiştir. O da bu yeteneklerini kullanarak kendisi ve yaşadığı kâinat hakkında oldukça önemli bilgiler edinmiştir.

İnsan, doğayı, canlı ve cansız varlıkları araştırıp gözlemler. Amacı, bunların bilgisini elde etmek ve kendi menfaatleri doğrultusunda bunları kullanmaktır. Ancak elde edilen bu bilgi, insanın, hayatın ve kainatın "niçin" yaratıldığı sorularına cevap vermemektedir. Yine bu bilgi, insanın ahlaki değerlere dayalı bir hayat sürmesi ve ebedî kurtuluşa ermesini sorun edinmemektedir.

Bu durumu biraz daha açacak olursak şöyle diyebiliriz: İnsan kendi araştırmasıy-

la dinin alanına giren konularda bilgi sahibi olamamaktadır.

Mesela Allah nasıl bir varlıktır?

İnsanın yaratılış amacı nedir?

Ölümden sonra yeni bir hayat var mıdır?

Bu hayatın gayesi nedir?

Ahlaklı bir hayat gerekli midir, şartları nelerdir?

Allah'a nasıl ibadet edilir?

İşte bu ve bunun gibi pek çok soruya insanın kendi bilgi imkânlarıyla cevap vermesi mümkün değildir. Bu soruların cevabını ancak vahiy sayesinde bulabilir.

Aslında insanlar, hayatın anlamı, doğru ile yanlışın, iyi ile kötünün, güzel ile çirkinin ne olduğu konularında düşünmüşlerdir. Ancak vardıkları sonuçlar birbirinden hep farklı olmuştur. Hayat ilkesi hâline getirip uyguladıkları ortak birtakım değerlere varamamışlardır.

Peki vahiy niçin gereklidir? Allah Teâlâ en güzel isimlerin sahibidir. Aynı şekilde O, "konuşma" sıfatının da sahibidir. Nitekim insanla konuşmuştur. İnsanlık tarihi boyunca gelen sayısız peygamber bunun şahididir.

Yüce Yaradan, insanın biyolojik varlığıyla ilgili her türlü ihtiyacını karşılamıştır. Öyle ise hak ve hakikatin ne olduğu konusunda Rabbi onu başıboş bırakabilir mi? Mutluluğun yollarını ona göstermemesi mümkün müdür?

Her yönden Rabbinin iyiliğini gören insan, elbette ki O'nun kendisiyle konuşmasından mahrum olmak istemez. İşte vahiy böyle bir ihtiyacı karşılamak için gelmiştir ve vahiy Yüce Yaratıcının insana olan şefkat ve merhametinin bir neticesidir.

Nitekim Allah Resûlü'nün arkadaşları, bir yavrunun anne sütüne can atması gibi vahyi arzulamışlardır. Ayetler geldiğinde sevinmişler, birbirlerine müjdelemişlerdir. Kur'an tamamlanıp vahiy sona erdiğinde de hüzünlenip gözyaşlarını tutamamışlardır.

TARİH BOYUNCA VAHİY

Allah Teâlâ, insanın hayatına ışık tutan vahiy bilgisini seçtiği peygamberlerle göndermiştir. Bu süreç ilk insan Hz. Âdem'le başlamış, Hz. Nuh, Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa ve isimlerini sayamadığımız daha birçok peygamberle devam etmiştir. Allah'ın peygamberlere vahiy gönderdiği gerçeği ayette şöyle belirtilmiştir: "Nuh'a

Vahiy,
Yüce Allah'ın bir
emri veya bir bilgiyi
peygamberine hızlı
bir şekilde ve gizli
olarak bildirmesidir.

ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik. İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a, Yakub'un torunlarına İsa'ya, Eyyub'a, Yunus'a, Harun'a ve Süleyman'a da vahyettik ve Davud'a Zebur'u verdik." (Nisâ, 4/163)

Vahiy, "Yüce Allah'ın bir emri veya bir bilgiyi peygamberine hızlı bir şekilde ve gizli olarak bildirmesi" demektir. Bu anlamda vahiy olgusu, Allah Teâlâ ile peygamber arasında özel bir durumdur. Dolayısıyla vahiy psikolojisini gerçek anlamda sadece peygamberler bilirler. Nitekim bir defasında Hz. Peygamber'e (s.a.s.) vahyin kendisine nasıl geldiği sorulunca şu cevabı vermiştir: *"Vahiy bazen zil sesi gibi geliyor, bana en ağır geleni budur. Uğultu kesildiğinde vahyin bana söylediklerini tam olarak kavramış ve ezberlemiş olurum. Bazen de melek bana insan şeklinde görünüyor, benimle konuşuyor ve ben de onun dediklerini kavramış ve ezberlemiş oluyorum."* (Buhârî, Bed'ü'l-vahy, 1)

Kur'an'ı Allah Resûlü'ne taşıyan melek, Cebrail'dir. Vahyin insana ulaştırılması sürecinde Allah Teâlâ, Cebrail ve Hz. Peygamber arasında geçen ilişkiye bir başkası müdahale edemez. Hz. Peygamber'in de kendisine gelen vahiyde herhangi bir değişiklik yapması mümkün

İlahî kitapların
tamamı İslam'ın
İlahî kitapların
tamamı İslam'ın
mesajını insanlığa
iletmişlerdir.
iletmişlerdir.

değildir. Şu hâlde vahiy, Allah Teâlâ'dan Hz. Peygamber'e, ondan da insana **tebliğ** edilinceye kadar tam bir koruma altında bulunmuştur.

Neden Farklı Kitaplar Gönderilmiştir?

İlahî kitaplar, insanlığa aynı özü ve aynı mesajı taşımışlardır. Getirdikleri Allah inancı, ahiret inancı ve ahlak ilkeleri arasında bir farklılık yoktur. Çünkü hepsinin geldiği kaynak aynıdır. İsimleri de ortak olup İslam'dır.

Tarih boyunca neden farklı kitaplar gönderilmiştir? Bu soruyu iki şekilde izah etmek mümkündür:

Birincisi, insanlar, kendilerine gelen ilahî kitapları anlama konusunda zamanla fikir ayrılığına düşmüşler ve kutsal kitaplarla bağdaşmayan anlamları onlara yüklemişlerdir. Hatta zamanla birtakım ilahî buyrukları değiştirerek onları **tahrif** etmişler, kitabın özüyle bağdaşmayacak inanç ve uygulamalara sapmışlardır. (Ba-

Tebliğ

Peygamberlerin, Allah'ın emir ve yasaklarını insanlara eksiksiz olarak anlatmaları.

Tahrif

Kur'an-ı Kerim'den önceki kutsal kitapların metninin ve anlamının bozulması.

kara, 2/213) Dolayısıyla Yüce Allah yeni bir peygamber göndermiştir.

İkinci sebep de şudur: Peygamberlerin gönderildikleri toplumlarda örf, âdet ve sosyal hayatta farklılıklar bulunmaktadır. Bundan dolayı ilahî dinlerin temel konuları aynı olsa da bazı emir, yasak, helal ve haramlarda farklılıklar olmuştur.

Kur'an'la Diğer Kutsal Kitaplar Arasındaki İlişki Nedir?

Peygamberler birbirlerinden bağımsız kimseler değildir. Aksine onlar bir zincirin halkaları gibidirler. Getirdikleri kutsal kitaplar birbirini doğrulamaktadır. Peygamberlerin hepsi **tevhit** davasının, yer-yüzünde hak ve adalete dayalı bir toplum oluşturmanın mücadelesini vermişlerdir.

Kur'an, tarih boyunca gelen bütün vahiyleri onaylamaktadır. Bu onun dışlayıcı değil, kapsayıcı oluşundan kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla ona inananlar, bütün peygamberlere ve getirdikleri kitaplara inanır ve şöyle derler: *"Onun peygamberlerinden hiçbirini (diğerinden) ayırt etmeyiz."* (Bakara, 2/285)

Burada belirtmek gerekir ki kutsal kitapların birbirini doğrulaması, bozulma-

miş asılları için geçerlidir. Mesela Kur'an, günümüzdeki Tevrat'ı değil, onun aslını onaylamaktadır. Dolayısıyla Kur'an'a iman etmek, bu kitabın aslına iman etmeyi gerektirir.

Kur'an'ın gelmesiyle artık Tevrat ve İncil'e ihtiyaç kalmamıştır. Çünkü önceki toplumlara göre şartlar büyük ölçüde değişmiştir. Kur'an, insanlığın gelişimine paralel olarak ihtiyaçları karşılayacak en kapsamlı içeriğe sahiptir. Yine Kur'an, mensupları tarafından önceki kitaplara dâhil edilen yanlışları düzeltmiştir. Onlardaki doğruları almış, yanlışlara ise dikkat çekmiştir. Bu, Kur'an'ın onlar karşısındaki belirleyici kimliğinden kaynaklanır.

Kur'an'ın gönderilme sebeplerinden biri de Yahudi ve Hristiyanların kendi aralarında ciddi anlaşmazlıklara düşmeleridir. Kutsal kitapları yanlış bir şekilde yorumlamaları ve bu **batıl** yorumlara da inanmalarıdır. Mesela Yahudilikte İsrailoğulları'nın üstün ırk olduğu inancı benimsenmişti. Hristiyanlar da tevhitten tamamen uzaklaşmış, teslis inancına sapmış-

Tevhit

Allah Teâlâ'nın
birliğine inanma.

Batıl

İslam'ın yasakladığı,
gerçekliği
bulunmayan her
türü faydasız, iş,
söz ve davranış.

lardı. İşte bahsedilen bu sebeplerle, Allah Teâlâ Kur'an'la, dinini yeniden orijinal hâliyle göndermiş ve önceki kitapları yürürlükten kaldırmıştır.

Peki, bir Müslümanın önceki kutsal kitaplarda verilen bilgiler konusunda tavrı nasıl olmalıdır? Eğer verilen bu bilgi Kur'an'a, **sahih hadis**lere uygunsa o kabul edilir, değilse reddedilir. Eğer ayet ve hadislerde bu konudan hiç bahsedilmiyorsa, İslam'ın temel ilkelerine de zıt düşmüyorsa, bu durumda ne

Sahih Hadis

Doğruluğu ve gerçekliği kabul edilmiş hadis.

doğrulandır ne de yalanlanır. Nitekim bizlere şöyle söylememiz tavsiye edilmiştir: *"Biz Allah'a, bize indirilene (Kur'an'a), İbrahim, İsmail, İshak, Yakub ve Yakuboğulları'na indirilene, Musa ve İsa'ya verilen (Tevrat ve İncil) ile bütün diğer peygamberlere Rablerinden verilene iman ettik. Onlardan hiçbirini diğerinden ayırt etmeyiz ve biz O'na teslim olmuş kimseleriz."* (Bakara, 2/136)

KUR'AN: VAHYİN SON HALKASI

Peygamberlik halkasının sonuncusu Hz. Muhammed'dir. Bu, Kur'an tarafın-

Bütün
peygamberlerin
**Bütün
peygamberlerin
ortak dini İslam'dır.**
İslam'dır.

dan bizlere bildirilmektedir. (Ahzâb, 33/40)
Yüce Rabbimiz, son bir defa daha onun vasıtasıyla insanlığa çağrıda bulunmuştur. Onun getirdiği vahiyle İslam dini en mükemmel hâlini almış, böylece Allah'ın vahiy nimeti tamamlanmıştır. (Mâide, 5/3)

Hız. Peygamber, ilk vahiy kırk yaşında iken 610 yılında Ramazan ayının 27. gecesinde aldı. Bu sırada Mekke'ye yakın Nur Dağı'nda Hira Mağarası'nda **inzivaya** çekilmiş bulunuyordu. Vahiy meleği Cebrail ona ilk ayetleri getirdi. Bunlar Alak suresinin ilk beş ayeti idi.

İnziva

Günah işlememek ve ibadet etmek amacıyla toplumdan ayrılarak tek başına yaşamak.

Nazil Olma

Kutsal kitapların özellikle Kur'an'ın Allah katından indirilmesi.

Hikmet

İnsanlar tarafından bilinemeyen, gizine akıl ermeyen neden.

Cebrail, Kur'an'ı Hız. Peygamber'in kalbine bir defada indirmede. Aksine Kur'an'ın gelişi yirmi üç yıl gibi uzun bir zaman aldı. Parça parça gelen ayetler, insanların zihin ve gönül dünyalarına işledi. Batıl düşünce ve yanlış uygulamalar tek tek terk edildi.

Kur'an'ın **nazil olması**nın uzun bir zamana yayılmasının birçok **hikmeti**

vardır. Bunlara kısaca şu şekilde değinmek mümkündür:

Ayetler, içerisinde yaşanan şartlarla ilişkili veya sorulan sorulara cevap olarak geliyordu. Bu da ayetlerin mana ve maksatlarının doğru anlaşılmasını ve uygulanmasını sağlıyordu. Böylece İslam'ın öngördüğü şahsiyet, zaman içerisinde yavaş yavaş ama sağlam bir şekilde oluşuyordu. Ayrıca Allah Resûlü ağır bir görev üstlenmişti ve İslam'ı insanlara tebliğ ederken büyük zorluklarla karşılaşılıyordu. İşte bütün bunlarla mücadele ederken, sıcağı sıcağına gelen ayetlerle teselli ediliyor, azim ve cesareti güçlendiriliyordu.

Kur'an'ın Korunmuşluğu

Kur'an'dan önce insanlara gönderilmiş olan kutsal kitaplar bir şekilde tahrif edilmiş ve aslı korunamamıştır. Tevrat üzerinde yapılan araştırmalar da onun Hz. Musa'ya geldiği şekliyle korunamadığını göstermektedir. Tevrat birçok defa kaybolmuş, daha sonra akılda kalanlar tekrar yazılarak toparlanmaya çalışılmıştır. Uzun tarihî süreçte son şeklini almıştır. Kısaca yapılan araştırmalar, bilerek veya bilmeyerek bu kitapta birçok değişikliğin yapıldığını ortaya koymaktadır. Mesela

Tevrat'ın Tekvin kitabında Tanrı, âciz bir varlık olan insana ait cehalet, âcizlik, pişmanlık, kıskançlık özellikleriyle nitelendirilmektedir. (Tekvin, 6/5-7; 33/24-30)

Diğer taraftan Hristiyanlıkta da farklı bir kitap anlayışı olduğunu görüyoruz. Buna göre Hz. İsa'ya Allah'tan herhangi bir kitap indirilmemiş, aksine Hz. İsa'nın kendisi, "vahiy" olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla Kur'an'ın haber verdiği İncil'in akıbetinin ne olduğu belli değildir.

Hristiyanlığa göre mevcut İnciller, doğrudan Allah'ın kelamı olarak kabul edilmemektedir. Aksine bunlar Matta, Markos gibi öğrencileri veya öğrencilerinin öğrencileri tarafından yazılmıştır. Hz. İsa'nın hayat hikâyesinden bahseden bu metinler ondan sonra kaleme alınmıştır. Üstelik bugün elimizde, İncillerin ilk yazıldıkları dildeki orijinal metinleri değil, sadece tercümeleri bulunmaktadır. Yapılan bu tespitler, Hristiyan araştırmacılar tarafından da kabul edilmektedir.

Kur'an'a gelince, korunması konusunda baştan itibaren çok özel bir dikkat gösterilmiştir. Şöyle ki Hz. Peygamber, kendisine gelen vahyi unutmamak için hemen ezberlemeye çalışıyor, acele ederek tekrarlıyordu. Fakat acele etmemesi gerekti-

ği ve Kur'an'ın Allah tarafından hafızasına yerleştirileceği kendisine bildirildi. Şu ayetler bunu ifade etmektedir: *"Vahyi tam alma telaşı yüzünden dilini kımıldatma. Onu zihninde toplayıp okuma(nı sağlama) işi bize aittir."* (Kiyâmet, 75/16-17)

Cebrail, ayetleri Hz. Peygamber'e bir defa okumakla yetinmiyordu. Ayrıca her Ramazan ayında geliyor, o zamana kadar nazil olan bütün ayetleri Resûl-i Ekrem'le karşılıklı olarak tekrar ediyorlardı. Dolayısıyla ayetler, ilk okunuşları dışında yirmi üç yıl boyunca Cebrail'le karşılıklı tekrar tekrar **tilavet** edilmiştir.

Ezberleme, yazma ve çoğaltma gibi işlemlerde kutsal kitapların korunmasına özellikle dikkat etmek gerekir. Yahudi ve Hristiyan geleneklerinde kitaplarını ezberleyerek koruma altına alma yoktur. Ancak Hz. Peygamber ve arkadaşları tarafından Kur'an ayetleri ezberlenmiş, namazlarda tekrar tekrar okunmuştur. Yine tarih boyunca her kuşakta yüz binlerce Kur'an hafızı yetişmiştir. Bu hafızlardan birçoğu Kur'an'ı o denli iyi ezberlemişti ki, birkaçı-

Tilavet

Kur'an-ı Kerim'i kurallara uygun olarak güzel ve yüksek sesle okuma.

nın bir araya gelmesi ile baştan sona bakmadan onu yazabilecek durumda idiler.

Bahsedilen durum, önceki kutsal kitaplardan farklı olarak Kur'an'a nasip olmuştur. Bütün **Mushaf**lar yok olsa bile, Kur'an İslam milletinin kalbinde korunmaktadır. Bu durum, İslam ümmetini diğerlerinden ayırmaktadır.

Kur'an Nasıl Yazıya Geçirilmiştir?

İlk dönemlerden itibaren Allah Resûlü gelen ayetleri **vahiy kâtiplerine** yazdırmış ve yazılanların doğru bir şekilde kaydedilip kaydedilmediğini özellikle takip etmiştir. Ayrıca ayetlerin hangi sureye nasıl yerleştirileceğini de bizzat kâtiplerine bildirmiştir. Furkan suresinin 5. ayeti, Kur'an'ın ilk dönemlerden itibaren yazıldığını açıkça ortaya koymaktadır: *“(Bu Kur'an, başkalarından) yazıp aldığı öncekilere ait efsanelerdir. Bunlar ona sabah akşam okunmaktadır.” dediler.*” (Furkân, 25/5)

Mushaf

Kur'an'ın bütün sure ve ayetlerinin yazılıp bir araya toplanmış, iki kapak arasına alınmış hâli.

Vahiy Kâtipleri

Peygamber Efendimize vahyedilen ayetleri yazan sahabiler.

**“Şüphesiz ki bu
Kur’an’ı biz indirdik
ve onu mutlaka
koruyacağız.”**

Hız. Peygamber'in vefatından sonra, vahyin yazıldığı parçalar toplanmış, ilk halife Hız. Ebu Bekir'in görevlendirdiği Zeyd b. Sâbit tarafından büyük bir özenle kitap hâline getirilmiştir. Bu işte onun görevlendirilmesi elbette ki boşuna değildi. Çünkü o, Kur'an hafızı olmanın yanında, güvenilir, genç, dinamik ve zeki birisi idi. Hız. Ebu Bekir, ayrıca Zeyd b. Sâbit'e her ayet için iki şahıstan yazılı delil istemesini emretti. Yine o, kendilerinde Kur'an'ın yazılı parçaları bulunan herkesin bunları Zeyd b. Sâbit'e vermeleri gerektiğini ilan etti.

Kur'an, Hız. Osman zamanında oluşturulan bir komisyon tarafından aynı titizlikle çoğaltılmıştır. Bu komisyon dört kişiden oluşmaktaydı ve başkanlığını da Zeyd b. Sâbit yapmıştı. Rivayetler, yazılan Kur'an metinlerinin Mescid-i Nebevi'de okunduğunu, kontrol edildiğini ve daha sonra çeşitli merkezlere gönderildiğini belirtmektedir.

Kur'an asırlar boyunca hem yazılarak satırlarda hem de ezberlenerek zihinlerde bütünüyle korunmuştur. Nitekim şu ayetler, Kur'an'ın Allah'ın koruması altında olduğunu açıkça göstermektedir:

"Şüphesiz ki bu Kur'an'ı biz indirdik ve onu mutlaka koruyacağız." (Hicr, 15/9)

KUR'AN'IN İLAHÎ KİTAP OLUŞUNUN BAZI DELİLLERİ

Kur'an, kendini inkâr eden bütün muhaliflerine şu çağrışı yapmıştır: *"De ki: Ândolsun, insanlar ve cinler bu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere toplansalar ve birbirlerine de destek olsalar, yine onun benzerini getiremezler."* (İsrâ, 17/88) Burada görüldüğü gibi Kur'an, kendisinin ilahî kitap olmadığını iddia edenlere tam bir meydan okumaktadır. Ellerinden geleni arkalarına koymamaları ve yapabilecekleri her şeyi yapmaları çağrısını onlara yöneltmektedir. Ömründe şiirle ilgilenmeyen sıradan bir insanın böyle bir meydan okumaya cesaret etmesi mümkün değildir. Çünkü bilir ki, Araplar, edebiyatta ve şiirde çok başarılı idiler. Tarih bunu açıkça ortaya koymaktadır.

Yine Kur'an'ın ilahî kitap oluşu konusunda şu hususların altını çizmek mümkündür:

Bir Kimse Kendisinin (Değerli) Sözlerini Başkasına Nispet Eder Mi?

Kur'an'ın Allah Teâlâ'nın sözü olduğunu bildiren çok sayıda ayet vardır. Eğer o, Hz. Peygamber'in kendisine ait olsaydı,

onu kendisine mal eder, Allah'ın sözü olduğunu söylemezdi. Çünkü insanlar kendilerine ait sözleri genellikle başkalarına nispet etmezler.

Hız. Muhammed, kendine ait bir sözü Allah Teâlâ'ya nispet ederek saygı görmesini istemiş olabilir, denebilir. Buna da şöyle itiraz edilir: Öyle ise, kendisine ait binlerce hadisi neden Allah Teâlâ'ya nispet etmemiştir?

Üstelik Hız. Peygamber'in tertemiz bir şahsiyete sahip olduğu ve güvenilirliği dost düşman herkesçe bilinmekteydi. Bu, tarihî bir hakikattir. Öyle ise onun kendi sözünü Allah'a nispet ederek böyle bir ikiyüzlülüğe ve aldatmaya başvurması düşünülebilir mi?

Bir Kimse Kendisi Hakkında Ağır Tenkitler Yapar Mı?

Kur'an, Hız. Peygamber'in durumunu bütün çıplaklığı ile ortaya koyar. Kimi zaman onun makamının yüceliğine işaret eder, yaşadığı sıkıntılar dolayısıyla ona moral verir. Kimi zaman da sergilediği bazı davranışlar dolayısıyla ona ağır tenkitler yöneltir. Bunun örnekleri çoktur. Mesela şu ayetleri hatırlatmak mümkündür:

Kur'an'ın getirdiği değerlerle medeniyet tarihinde önemli bir yeri olan İslam medeniyeti kurulmuştur.

"Ey peygamber! Allah'ın sana helal kıldığını, eşlerini hoşnut etmek arzusuyla niçin kendine haram kılıyorsun? Bununla beraber Allah bağışlayıcıdır, merhametlidir." (Tahrîm, 66/1)

"Allah seni affetti de, doğru söyleyenler sana iyice belli olmadan ve kimlerin yalancı olduğunu bilmeden niçin onlara izin verdin?" (Tevbe, 9/43)

Eğer Kur'an, Hz. Peygamber'in sözü olsaydı, bu ve benzeri şiddetli tenkit ifadelerini kendisi hakkında kullanır mıydı? Bu konularda sessiz kalarak kendi görüşlerine duyulan saygıyı devam ettirme yolunu seçmez miydi?

Okuma Yazma Bilmeyen Bir Kimse İnsanlığa Rehberlik Yapabilir Mi?

Hız. Peygamber, tahsil görmemiş ve okuma yazma bilmeyen birisi idi. Şu hâlde böyle bir insanın, kendi başına yaratılış, kâinat, insanlık tarihi, Allah inancısı, **gayb** âlemi, ölüm sonrası, insanın kurtuluşu vb. birçok konuda insanlığa rehberlik

Gayb

Akılla ve beş duyu organıyla algılanamayan âlem.

yapması mümkün müdür? Ayrıca belirtmek gerekir ki, Kur'an'ın getirdiği değerlerle medeniyet tarihinde önemli bir yeri olan İslam medeniyeti kurulmuştur. Yine bu değerler, on dört asrı aşkın bir süredir hayır ve fazilet yolunda Müslüman ümmetin en temel kaynağını oluşturmıştır. Okuma yazma bilmeyen birisinin, vahiy almadan insanlığa böyle bir rehberlik yapması mümkün müdür?

Aksini söyleyecek olursak bir anlamda şunu iddia etmiş olmaz mıyız? Medeniyetten uzak bir coğrafyada yetişmiş, tahsil görmeyen, okuma yazma bilmeyen bir kimse, bütün insanlığa geçmiş-gelecek, görünen-görünmeyen, dünya-ahiret, hak-batıl, doğru-yanlış konularında rehberlik ve üstatlık yapabilir.

Kur'an'ın Kaynağı O Güncü Arap Toplumu Olabilir Mi?

Kur'an'ın kaynağını Arap toplumunda aramak boş bir çabadır. Çünkü Hz. Peygamber'in kavmi putperestti. Şayet İslam'ın kaynağı bu toplum olsaydı, onunla uyuşan değerler üzerine kurulurdu. Oysa Hz. Peygamber, hayatı boyunca bu toplumdaki **şirk**le, cehaletle, **hurafeler**le

mücadele etmiş ve insanları bunlardan arındırmaya çalışmıştır.

Yine Kur'an'ın kaynağını o günkü Yahudi ve Hristiyan kültüründe aramak sonuçsuz bir çabadır. Çünkü Allah'ın Resûlü peygamberlikten önce bazı Yahudi ve Hristiyan din bilginleriyle karşılaşsa da bu görüşmeler çok kısa olmuştu.

Allah Resûlü peygamberlikten sonra da bazı Yahudi din adamlarıyla görüşmüştür. Ancak bu buluşmalarda da soran ve öğrenen, söz konusu din adamlarıydı. Hz. Peygamber ise öğreten, uyaran ve müjdeleyendi. Ayrıca Kur'an'daki Yahudiler ve Hristiyanlarla alakalı ağır eleştiriler de onların kaynaklığıyla ilgili şüpheleri bertaraf etmektedir.

Şirk

Allah'ın eşi ve benzerinin bulunduğuna inanmak.

Hurafe

Akla ve gerçeğe aykırı olan, din adına ileri sürülüp benimsenen batıl inanç ve davranışlar.

KUR'AN'IN BAZI İSİMLERİ

İlk insanla başlayan vahiy süreci Hz. Muhammed'le sona ermiştir. Artık insan yücecekse, aydınlanacaksa ancak Kur'an'ın sesine kulak vererek bunu başa-

racaktır. Aksi bir durumda da karanlıklara gömülmekten kendini kurtaramayacaktır.

Peki, bugün Kur'an bu şekilde mi kabul edilmektedir? Buna evet demek zordur. Çünkü Kur'an dendiğinde, en azından bazı toplumsal kesimlerde ölülerin ruhunu şad etmek için cenazelerde, cuma ve kandil gecelerinde okunan bir kitap akla gelmektedir. Oysa Kur'an, böyle bir tanımlamayı hak etmemektedir. Çünkü bu kitap ölüler için değil, dirileri uyarmak ve müjdelemek, onlara hayat vermek için gelmiştir. (Yasin, 36/6)

Kur'an

Son ilahî vahyin en meşhur ismi Kur'an'dır. Bu kelime, yaygın manasıyla "okumak" anlamına gelir. Kelimenin bu manada olması, öncelikle kendisinin okunması gerektiğini akla getirmektedir.

Kur'an'ı okumanın gayesi anlamak ve düşünmektir. Bu anlamda okumayı ve düşünmeyi birbirinden ayırmamak gerekir. Çünkü aksi takdirde Kur'an'ın ilim ve hikmet kapılarını okuyucuya açması mümkün değildir. Zaten bu ilahî kelam, indiriliş amaçlarından birinin, kendisi üzerinde "düşünmek" olduğunu ifade etmiyor mu? (Yûsuf, 12/2)

Hüdâ (Yol Gösterici)

Kur'an'ın özelliklerinden biri de "hüdâ" yani müminler için bir hayat rehberi oluşudur. Bunu şu şekilde açıklamak mümkündür:

İnsan bu dünyaya geldiğinde âdeta tanımadığı bir şehre, yabancısı olduğu bir ülkeye gelen bir yolcu gibidir. Orada kaybolmaması ve beklenmedik tehlikelerle karşılaşmaması için, bir yol haritasına ve rehber ihtiyacı vardır. Aynı şekilde dünyaya gelen insana da yanlış yollara sapmaması ve çıkmaz sokaklara dalmaması için bir yol haritası gerekir. İşte bu dünya yolculuğunda muhtemel tehlikeler, belalar konusunda insanı uyaran, ebedî kurtuluş ve mutluluğun yollarını ona gösteren Kur'an'dır.

Kur'an; ırk, renk, bölge, sınıf ayrımı gözetmeksizin bütün insanlara çağrısını yapar. İnsanı Rabbine nankörlük etmeye, aksine O'na şükretmeye davet eder ve şöyle der: "*Ey insan! Seni yaratıp seni düzgün ve dengeli kılan, seni istediği bir şekilde birleştiren, ihsanı bol Rabbine karşı seni aldatan nedir?*" (İnfitâr, 82/6-8)

Kur'an'a bağlanan müminler için bu kitap tam bir yol haritasıdır. Çünkü o, inanç-

tan ibadete, ahlaktan toplumsal hayata kadar her alanda birtakım ölçüler koyar. Müminlerin de bu ölçüler çerçevesinde bir hayat sürmelerini ister.

Kur'an henüz girişinde bu hakikate işaret eder. **Takva** sahipleri için bir rehber olduğunu ifade eder. (Bakara, 2/2) Mümin, ne derece bu kitabın sahibine saygılı ve O'na teslimiyet içerisinde olursa, onun ilim ve hikmet kapıları da o derece kendisine açılır.

Takva

Haram ve günahlardan kaçınma hususunda gösterilen titizlik.

İrfan

Bilme, anlayış. Allah'ın zatı ve sıfatları hakkında şüphe götürmeyecek bir bilgiye sahip olma.

Kur'an her şeyden önce hakikate susamış gönüller için bir kılavuздur. Onların ellerinden tutar, erdem ve fazilet arayışında, hak ve hakikat yolculuğunda onlara yardımcı olur. Hayata ve varlığa dar bir pencereden bakmaktan onları kurtarır. Bu sayede ilim ve **irfan** ufukları genişler. Maddesiyle manasıyla, geçmişiyile geleceğiyle hayatı bir bütün olarak görürler. Kur'an bu özelliğini şöyle açıklar:

"(Ey Peygamber!) Bu kitabı sana her konuda açık-

lama getiren bir rehber, bir hidayet ve rahmet kaynağı, Allah'a gönülden bağlananlar için bir müjde olarak indirdik.”
(Nahl, 16/89)

Furkan

Kur'an'ın bir diğer ismi “Furkan”dır. (Bakara, 2/185) Kelime “iki şeyin arasını ayırmak” anlamına gelmektedir. Bu kelimeyle ilahî kelamın önemli özelliklerinden biri anlatılır. O da insan davranışlarının, hak-batıl, doğru-yanlış, sevap-günah, iyi-kötü, güzel-çirkin şeklinde ayrıştırılarak değerlendirilmesidir.

Bütün vahiyler “furkan” özelliğini taşımış, dolayısıyla insana eşsiz bir rehberlik sağlamışlardır. Getirdikleri ahlaki ve insani değerler, tarih boyunca nesilden nesile aktarılmıştır. Bu anlamda hak, hukuk, yardımlaşma, fedakârlık vb. erdemlerin oluşmasında vahiy mirası temel kaynak olmuştur. Eğer ilahî dinler, doğru ile yanlış, günah ile sevabı, güzel ile çirkinini ayırmamış olsalardı, insanoğlu bunu nasıl başaracaktı? Bu durumda ahlaki değerler sistemi nasıl oluşacaktı? İnsanoğlu tam bir belirsizlikle karşı karşıya kalacak; toplum hayatında yaşanan ortak değerler, belki hiçbir zaman oluşmayacaktı.

Kur'an müminlere şifadır.

İnsan, sayısız fikrin, ideolojinin, hayat tarzının etkin olmaya çalıştığı bir dünyada yaşamaktadır. Bu tablo karşısında onun tercihini yapması ve kendi yolunu bulması zorlaşmaktadır. Dolayısıyla o, güvenle bağlanacağı bir bilgi kaynağına muhtaçtır. Aksi takdirde, ya kendi bencil hırsları ve kaprislerinin kurbanı olacak ya da moda akımların sürüklediği bir nesne hâline dönüşecektir.

Kur'an'ı okudukça insan, şüphelerden uzaklaşır, düşüncelerinde bir açıklık ve berraklık oluşur. Kişi, karmaşık olayların i yüzünü kavramada bir görüş derinliği kazanır. Gerek Rabbi ile gerekse kendisi ve diğer insanlarla olan ilişkilerinde kararsızlıktan kurtulur. Güvenle ve samimiyetle bağlandığı sağlam ölçülerle hareket eden bir birey hâline gelir.

şifa

Kur'an'ın sıfatlarından biri de müminlere "şifa" oluşudur. şu ayet, onun bu özelliğine yer verir: *"Ey insanlar! Size Rabbi-nizden bir öğüt, gnllerdekine bir şifa, müminler için bir hidayet ve rahmet gel-miştir."* (Ynus, 10/57)

Şifa denince ilk akla gelen, insanın birtakım bedensel ve ruhsal hastalıklardan kurtulmasıdır. Fakat burada kastedilen, insanın inanç ve ahlak konularındaki sapmalardan şifa bulmasıdır. Bu anlamda Kur'an, insanoğluna dünya ve ahiretini kurtaracak bir reçete sunmaktadır.

Kur'an müminlere şifadır. Çünkü o, tevhit inancıyla Allah-kul ilişkisinde aracıları kaldırır, insanı doğrudan Rabbiyle yüze getirir. O'nun rahmet kapısı dileyen herkese açılır. Yardım eli isteyen herkese uzanır. Böylece fâni ve âciz varlıklara boyun eğmekten insan kurtulur, ona şu çağrı yapılır:

"(Ey peygamber!) Kullarım sana beni sorduklarında bilsinler ki şüphesiz ben yakınlım, bana dua ettiğinde duacının dileğine karşılık veririm." (Bakara, 2/186)

Kur'an, müminleri şirk, ikiyüzlülük, gösteriş, kin, kibir, düşmanlık, çekememezlik, cehalet, ruhsal sıkıntı vb. hastalıklardan korur. Yine o, nefsani arzularının elinde insanı bir oyuncak olmaktan kurtarır. Onu bencil duyguların, kişisel hırs ve kaprislerin tuzağına düşmekten alıkoyar.

Bu metoduyla Kur'an, aynı zamanda toplumsal huzur ve barışın şartlarını da hazırlar. Hak ve adalet ilkelerine bağlı er-

demli bir toplumun altyapısını oluşturur. Çünkü temiz bir toplum, ancak kendini kötü düşünce ve davranışlardan temizleyen insanlar sayesinde meydana gelir. Böylece Kur'an, toplumlar için de bir şifa kaynağı hâline gelir.

Ruh

Kur'an şu ayette "ruh" diye isimlendirilir: "(Ey Peygamber!) İşte sana da emrimizle, bir ruh (kalpleri diriltten bir kitap) vahyettik." (Şûrâ, 42/53) Bu terimle anlamlı bir benzetme yapılmaktadır. Şöyle ki, insanın hayatını devam ettirmesi için, ruhunun ne denli önemli olduğunu izah etmeye gerek yoktur. Aynı şekilde manevi varlığını devam ettirmesi için de vahiy o denli önemlidir. Bu anlamda Kur'an bir hayat kaynağıdır. Manevi yönden çöken bireylere ruh üfler, böylece kendisine gönül verenleri canlandırır, ayağa kaldırır.

KUR'AN'IN BAZI METİN ÖZELLİKLERİ

Ayet

Kur'an'ın en küçük birimi ayet adını alır. Toplam sayısı 6236'dır. Bir ayet bazen bir konuya bazen de birkaç konuya işaret

**“Andolsun ki Kur’an’ı
öğüt alınsın diye
kolaylaştırdık.”**

edebilir. Bu konular her ne kadar farklı gözükse de aralarında anlam ilişkileri vardır. Bazen de peş peşe gelen birkaç ayet, anlamlı bir bütün oluşturur. Bu ayetler topluluğu aynı konuyla ilgilidir veya aynı olay üzerine nazil olmuştur.

Ayetler değişik şekillerde sınıflandırılmıştır. Bizzat Kur'an'ın kendisi, ayetlerin bir kısmının muhkem (manası belirgin) bir kısmının da müteşabih (birkaç manaya gelebilen) olduğunu ifade etmiştir. (Âl-i İmrân, 3/7) Bazı ayetlerin ise manası açıklamayı gerektirecek şekilde kapalıdır. Ancak çoğunluğu itibariyle ayetlerin manaları herhangi bir tefsire ihtiyaç duyurmayacak şekilde açıktır.

Hicretten önce indirilen ayetlere Mekki, hicretten sonrakilere de Medenî denilmiştir. Surelerle ilgili olarak da aynı sınıflandırma yapılmıştır.

Kur'an'da bazı ayetlerin tekrarlandığı görülür. Mesela, *"Andolsun ki Kur'an'ı öğüt alınsın diye kolaylaştırdık."* mealindeki ayet, aynı surede dört defa geçmektedir. (Kamer 54/17, 22, 32, 40)

Sure

Ayetlerin meydana getirdiği Kur'an bölümlerine sure adı verilir. Surelerin sayısı 114 tanedir. Bir surede değişik konulara yer verilebilir. Ancak surelere kimliklerini kazandıran ana temalar da vardır.

Sure kelimesi, evin bir bölümü veya katı anlamına gelir. Kur'an'ı, vahyin inşa ettiği en güzel evlerden birine benzetecek olursak, sureleri de onun özenle donanmış katları olarak kabul edebiliriz. Yine sure, "yüce mertebe" anlamına gelmektedir. Her bir surenin öğrenilip yaşanması Allah katında insanın mertebesinin yükselmesine sebep olur.

Sure kelimesi şan, şeref anlamlarına da gelmektedir. Kur'an'ın en temel hedeflerinden biri, insanın bu dünyada onurlu bir hayat yaşaması, ebedî âlemde makamının yükselmesidir. İşte her bir surenin anlaşılması ve yaşanması, insanın hem bu dünyada onurlu yaşaması hem de ahirette şanının yücelmesine giden bir yoldur.

Kur'an'ın Kendine Özgü Tertibi

Kur'an, yirmi üç yıllık zaman zarfında ayet ayet, sure sure nazil olmuştur. Ancak

Mushaf'taki tertip bu tarihî sıralamaya göre yapılmamıştır. Mesela Alak suresinin ilk ayetleri ilk inen ayetlerdir ve bunlar Kur'an'ın son cüzündedir. Ancak Medine'ye hicretten sonra, İslam'ın on üçüncü veya on dördüncü yıllarında nazil olan Bakara suresi, Kur'an'ın başlangıcında yer almaktadır.

Kur'an'ın tertibi, her ne kadar kronolojik olmasa da tesadüfi de değildir. Aksine ayetlerin sıralaması vahiyyle Hz. Peygamber'e bildirilmiştir. Dolayısıyla bu sıralamada ayetler arasında anlamlı ilişkiler vardır. Nitekim tefsirlerde bu bağlantılar âlimler tarafından açıklanmıştır.

Kur'an'ı okuyan bir kimsenin dikkatini çeken ilk husus, kendine özgü bir kitap oluşudur. Gerek konuları ele alış tarzıyla gerekse anlatım tekniğiyle insanların alışık olduğu kitaplardan farklıdır. Bu özelliği nedeniyle okuyucu ilk etapta ona alışmakta zorluk çekebilir.

Mesela bugün biz, Kur'an'ın ele aldığı konuları içeren bir kitap yazacak olsak, herhâlde farklı bir yöntem izlerdik. Bu kitabın içerdiği yaratılış, bilgi, din, **itikad**, ibadet, ahlak, toplum-

İtikad
İnanç, iman.

sal düzen vb. konuları ayrı ayrı bölümler hâlinde işlerdik. Fakat Kur'an'ın sistemine baktığımızda farklı bir durumla karşılaşırız.

Kur'an'da bütün bu konular iç içe ele alınmaktadır. İnanç, ahlak, ibadet, yaratılış, tarih, ahiret, aile, toplum vb. konulara aynı surede veya aynı sayfalarda değinildiğini görüyoruz. Böylece Kur'an okuyan kimse, âdeta zengin bir sofranın başında bulunmakta ve kendisine sunulan çok çeşitli gıda ve besinlerden ihtiyacı olanları alabilmektedir. Bu durumun, insanın çok yönlü tabiatıyla ilgili olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü insan aynı anda farklı özellik ve farklı yönelimlere sahip olan bir varlıktır. Dolayısıyla bahsedilen özelliği ile Kur'an, insanın farklı beklentilerine cevap veren bir yapı ortaya koymaktadır.

KUR'AN'IN ELE ALDIĞI KONULAR

Kur'an, insana dünya ve ahiret hayatında rehberlik edecek çeşitli konuları ele alan bir kitaptır. Kur'an'ın temel amaçlarından biri, insana tevhide dayalı, doğru bir Allah şuuru kazandırmaktır. Bunu gerçekleştirebilmek için de Kur'an, geniş bir şekilde yaratılış, tabiat ve canlılarla ilgili konulara yer verir. Yine ölümden sonra

diriliş, bu ilahî kelâmın en temel mesajlarındanandır.

Kur'an, insanın dünya saadetiyle ilgili temel konulara yer verir. Bu konuların detayları da Hz. Peygamber'in uygulamasında mevcuttur. Bu bakımdan dinî bir konunun delilleri araştırılırken, sadece Kur'an değil, ayrıca "sünnet" de dikkate alınır. Tabii bu arada Kur'an'ı ve sünneti ilk dönemlerden itibaren âlimlerin nasıl anladığı ve yorumladığı konusu da oldukça önemlidir.

Kur'an, farklı bilim dallarıyla ilgili konulara değinir. Mesela canlılar, astronomi, tarih, toplum, siyaset, insanın yaratılışı, insan psikolojisi bunlardan bazılarıdır. Ancak Kur'an'ın bu konuları ele almadaki amacı farklıdır. Bahsedilen bilim dalları insanı kendi alanlarıyla ilgili bilgilendirmeyi gaye edinirken Kur'an bütün bu konulara sağlam bir inanca ve dinî hayata ulaşmak amacıyla yer verir.

Kur'an'ın ele aldığı konular ve içerikleri hakkında şu başlıkları sıralayabiliriz:

Yaratılış ve Varlıklar

Kur'an, varlığı sadece maddi yönüyle ele almaz. Aksine maddi ve manevi âlemleri içeren kapsamlı bir varlık düşüncesi

getirir. Nitekim müminlerin en önemli özelliklerinden birisi, algılanmayan bir âleme (gayb) inanmalarıdır. (Bakara, 2/3)

Yaratılmışlar içerisinde en şerefli varlık insandır. Dolayısıyla Kur'an onun yaratılışı, yetenekleri, zaatları, eceli ve ölümü üzerinde durur.

Kur'an'ın dünya görüşünde yerler, gökler ve ikisi arasında bulunan her şey, insanın hizmetine sunulmuştur. Yine tabiatındaki bütün varlıklar insanı Allah'a götüren ayetlerle doludur. Dolayısıyla insanın canlıların, tabiatın mükemmel yaratılışı, işleyişi, düzeni ve yönetimi üzerinde düşünmesi gerekir. Şu ayet etkileyici bir ifadeyle buna davet eder:

"Yedi göğü birbiriyle tam bir uygunluk içinde yaratan O'dur. Rahmanın yaratışında hiçbir uyumsuzluk göremezsin. Gözünü çevir de bir bak, bir bozukluk görebiliyor musun? Sonra gözünü tekrar tekrar çevir de bak; (kusur arayan) göz aradığını bulamadan bitkin olarak sana dönecektir." (Mülk, 67/3-4)

İfade ettiğimiz gibi Kur'an, duyu organlarıyla algılanmayan varlıklara yer verir. Bu bağlamda meleklerden, cinlerden ve İblis'ten bahseder ve bunların özellikleri ve insanla olan ilişkileri üzerinde durur.

Bilgi

Kur'an'da öncelikle ilahî bilgiden, yani Allah'ın sınırsız, her şeyi kapsayan bilgisinden bahsedilir. Akıl, temel bilgi kaynakları arasında sayılır ve insan pek çok ayette düşünmeye teşvik edilir. Ayrıca olaylar üzerinde düşünmek, elde edilen bilgilerin doğruluğunu araştırmak, geçmiş toplulukların yaşadıkları yerleri ve bıraktıkları izleri incelemek de işaret edilen konulardandır.

Kur'an taklitçilik, topluma, atalara, zana uymak, aklın ve arzuların güdümüne girmek gibi insanı bilgisizliğe sürükleyen çeşitli sebepler üzerinde de durur.

Bütün bu tespitler, Kur'an'ın anlamaya, araştırmaya, bilgiye ve düşünce üretmeye büyük bir değer verdiğini göstermektedir. Son ilahî kelam, insanın hayatı anlama ve anlamlandırma yolculuğunda bu metotları kullanmasını tavsiye eder.

Mesela yaratılışı bütün yönleriyle anlamaya davet eden şu ayet dikkat çekici değil midir: "...Yeryüzünde gezip dolaşın ve Allah'ın ilk yaratılışı nasıl başlatıp devam ettirdiğini görün. Allah, daha sonra ikinci hayatı da işte böyle gerçekleştirecektir..." (Ankebût, 29/20)

Din

Kur'an'a göre insanın bu dünyada iki temel tercihi vardır. Bunlar da "iman" ve "inkâr"dır. İnkâra götüren etkenler olarak ise şunları sıralar: Dünya hırsı, büyüklük duygusu, kendini yeterli görmek ve aklı etkin kullanmamak.

Kur'an, Allah'a inananlar (müminler), inanmayanlar (kâfirler) ve inkârcılığını gizleyerek kendini mümin gösterenler (münafıklar) ve bunların nitelikleri üzerinde genişçe durur. Ayrıca puta tapanlar, Yahudiler, Hristiyanlar, **Sabiiler** ve **Mecusiler**den de bahseder.

Kur'an, insanın bu dünyada varoluş amacının "imtihan" olduğunu söyler ve sık sık bu gerçeği ona hatırlatır. Nitekim inanla inanmayan, iyi ile kötü bu imtihan sonucunda birbirinden ayrılacaktır. Şu ayet bu gerçeği ortaya koymaktadır: *"Yoksa biz, iman edip de iyi işler yapanları, yeryüzünde bozgunculuk yapanlar gibi mi tutacağız? Veya (Allah'tan) korkanları yoldan çıkanlar gibi mi sayacağız?"* (Sâd, 38/28)

Sabii

Yıldızlara ve bunları temsil eden putlara tapan topluluk.

Mecusi

Ateşe tapanlar.

Kur'an'ın en temel

**Kur'an'ın en temel
konusu, insanın
konusu, insanın**

**Rabbini tanıması ve
hiçbir şekilde**

**O'na ortak
koşmamasıdır.**

ortak koşmamasıdır.

İnanç

Kur'an'ın en temel konusu, insanın Rabbini tanınması ve hiçbir şekilde O'na ortak koşmamasıdır. Allah'ın varlığı, varlığının delilleri, Allah'ın birliği, O'nun isimleri Kur'an'ın en fazla üzerinde durduğu konulardır. Kur'an'ın ilk suresi, Allah Teâlâ'ya övgüyle başlar, son suresi de O'na sığınmakla biter. Bu konuya o denli yer verilir ki, baştan sona gözden geçirildiğinde, neredeyse hiçbir sayfası O'nun şanını yüceltmekten uzak kalmaz.

Temel inanç konularından bir diğeri de peygamberliktir. Bu çerçevede vahiy, peygamberlere indirilen kitaplar, Kur'an, Kur'an'ın Hz. Peygamber'e indirilişi ve özellikleri anlatılır. Ayrıca peygamberlerin tebliğ görevleri ve mucizeleri üzerinde durulur.

Ahirete iman, Kur'an'ın üzerinde yoğunlaştığı en temel inanç ilkelerinden bir diğeri. Kıyamet, yeniden dirilme ve Allah'ın huzurunda toplanma, amellerin dünyada iken tespiti, **şefaât**, Allah'ın bağışlaması, Allah'ın cezalandırması ve ödüllendirmesi, cennet ve cennetlik-

Şefaât

Ahirette müminlerin bağışlanması için peygamberlerin Allah'a yalvarmaları ve dua etmeleri.

ler, cehennem ve cehennemlikler bu bağlamda ele alınan ana konulardır.

İbadet

Kur'an ibadetle ilgili genel olarak Allah'a kulluk, namaz, oruç, hac, zekât, **kefare**tler, mabetler ve din adamları üzerinde durur.

Kefaret

Kusur veya günahı örten şey.

Nefs

İnsanın özü; insanı Allah'tan uzaklaştıran şeytani arzulara duyulan ilgi ve içimizdeki bütün kötü istekler.

İbadetler, gereken şartlar oluştuğunda mutlaka yerine getirilmesi gereken ilahî buyruklardır. Bunlar bir taraftan kulun Rabbine olan bağlılığını artırır, diğer taraftan da **nefs**ini kötülüklerden arındırmasına, manevi yönden olgunlaşıp yardımlaşma ve dayanışma duygularının güçlenmesine sebep olur.

Ahlak

İnsanın kendisine ve çevresine karşı ahlaki sorumlulukları vardır. Bunları yerine getirebilmesi için kendini kötülüklerden arındırması ve iyiliklerle donatması gerekir. Bu, Kur'an'ın temel gayelerinden

biridir. Bu çerçevede adaletli, hoşgörülü, bağışlayıcı, sabırlı, alçak gönüllü olmak, sözünde durmak, dünya ahiret dengesini korumak, iyilikte yardımlaşmak ve kötülüğe karşı durmak, başkalarına maddi yardımda bulunmak, emanete özen göstermek vb. olumlu davranışlar üzerinde durulur. Kötü ve yerilen davranışlar olarak da cimrilik, iftira, gıybet, kendini beğenmek, bozgunculuk, çekememezlik, israf etmek, adam öldürmek, yalan söylemek, insanları küçük düşürmek, gösteriş yapmak, zina etmek, sarhoşluk, kumar ve dünyaya aşırı düşkünlük gibi konulara yer verir.

Kur'an'ın ahlaki erdem olarak kabul ettiği bütün davranışlar, iman ve takva sahibi olmanın bir gereğidir.

Toplumsal Düzen ve Hukuk

Toplum hayatının çekirdeğini aile oluşturur. Kur'an, sağlam bir yuvanın kurulmasını hedefler. Bundan dolayı aile hayatı ile ilgili konulara genişçe yer verir.

Kur'an'ın bu bağlamda üzerinde önemle durduğu konulardan biri, kadına saygılı olmak, onun onurunun ve haklarının çiğnenmesine fırsat vermemektir. Al-

**“Yaratan bilmez olur mu?
O, bütün inceliklerin
farkındadır ve her
şeyden haberdardır.”**

lah Resûlü'nün uygulamalarıyla Kur'an bu konuda yeni bir çığır açmıştır.

Kur'an adam öldürmek, hırsızlık yapmak, terör suçu işlemek, zina etmek, şahitlik etmek, evlenmek, boşanmak, miras vb. hukuki konularla ilgili kurallar da getirmiştir. Ayrıca Kur'an'da ekonomi alanında insanın çalışması, helaller, haramlar, ticaret, zekât, sadaka, miras bırakma konularına yer verilir. Yine bu bağlamda aldatma, gasp, hırsızlık ve faiz gibi yasaklanan davranışlar üzerinde durulur.

Kur'an'ın getirdiği hükümlerin amaçlarından biri, insanın onur ve haklarının korunmasıdır. Nitekim zayıf düşmüş, çaresiz kalmış insanların haksızlıklardan korunmasıyla ilgili birçok hüküm konmuştur.

Kur'an'ın hükümlerinde sadece insanların dünya ve ahiret menfaatleri, huzur ve saadetleri göz önünde bulundurulmuştur. Yoksa bu hükümleri gönderen Allah Teâlâ'nın, bu konularda hiçbir şeye ihtiyacı olmadığı gayet açıktır. Nitekim konuyla ilgili ayetler üzerinde düşünüldüğünde, konulan hükümlerin sebep ve hikmetlerinin anlaşılmasında zorluk çekilmez.

"Yaratan bilmez olur mu? O, bütün inceliklerin farkındadır ve her şeyden haberdardır." (Mülk, 67/14)

Siyaset

Kur'an, yönetim konusunda istişare, adalet, görevi hak edene vermek, iyiliği yaymak, kötülükten alıkoymak ilkeleri üzerinde durur. Ayetlerde temel hak ve özgürlüklerle ilgili olarak inanç ve düşünce hürriyeti, yaşama hakkı, aklın ve insan onurunun korunması, neslin ve iffetin korunması, mal edinme hakkı gibi konulara yer verilir.

Kur'an, insanlığın sorunlarını dert eden bir toplum yetiştirmeyi hedefler. Allah Resûlü'nün çağrısı bütün insanlara yöneliktir ve hangi milletten olursa olsun, Allah'ın bütün kulları için o bir rahmettir. Şu ayet bu gerçeği ortaya koymaktadır: *"Ey Peygamber! Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik."* (Enbiyâ, 21/107)

Bahsedilen bu özelliği ile İslam daveti, birbiriyle dayanışma ve yardımlaşma içerisinde bir insanlığı hedefler. Bunun içinde, kardeşlik, dünyada barışı sağlamak, adaleti gerçekleştirmek, insanı insana kulluktan kurtarmak ve Müslüman olmayanlara karşı hoşgörülü davranmak ilkelerini getirmiştir.

Kur'an, en temel ilkelerden biri olan adaletle ilgili şöyle der: *"Ey iman eden-*

ler! Allah için hakkı ayakta tutun, adaletle şahitlik eden kimseler olun. Herhangi bir topluluğa duyduğunuz kin, sizi adaletsiz davranmaya itmesin. Adaletli olun; bu takvaya daha uygundur. Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah yaptıklarınızdan haberdardır.” (Mâide, 5/8)

H. Muhammed'in Hayatı

H. Muhammed, Kur'an'ın ilk muhatabı ve onu insanlığa tebliğ eden peygamberdir. Dolayısıyla onunla ilgili konular bu ilahî kitapta yer almaktadır. Bunlar arasında H. Muhammed'in beşerî yönü, peygamberlik kimliği, ahlakı, yetki ve sorumlulukları, mucizeleri, aile hayatı, kendisine yapılan uyarılar ve teselliler yer alır.

Yine Kur'an'da H. Peygamber'in İslam uğrunda yaptığı mücadeleye genişçe yer verilir. Bu bağlamda hicret öncesi mücadelesi, Medine'ye hicret etmesi, hicret sonrasında da Müslümanlarla, münafıklarla, Yahudilerle, Hristiyanlarla ve **müşrik**lerle ilişkileri üzerinde durulur.

Müşrik

Allah'tan başka şeylere veya kişilere inanan veya ibadet eden kimse.

Tarih ve Kıssalar

Kur'an, Hz. Âdem'den Hz. Muhammed'e birçok peygamberin mücadelesine yer verir. Peygamberlerin maksadı, gönderildikleri toplumlarda zulmü, sömürüyü, baskıyı, şirki, inançsızlığı ve ahlaki yozlaşmayı ortadan kaldırmaktır.

Kur'an ayrıca Ashab-ı Kehf, Ashab-ı Uhud, Sebeliler, Ress halkı gibi değişik toplulukların dinle olan ilişkilerine de yer verir.

Kıssalar Kur'an'da önemli bir yer tutar. İfade farklılıklarıyla bunlardan bazıları Tevrat'ta yer almakta ve İslam öncesinde Araplar arasında bilinmekteydi. Ancak Kur'an bu kıssaları peygamberlerin yüce şahsiyetleriyle bağdaştırmayacak anlatımlardan temizleyerek aktarmıştır.

KUR'AN'IN OKUNMASI VE ANLAŞILMASI

Müminlerin değerler dünyasında Kur'an'ın apayrı bir yeri vardır. Şu ayette belirtildiği gibi onlar Kur'an'ı okur ve Rablerinin eşsiz mükâfatını umarlar: *"Allah'ın kitabını okuyanlar, namazı özenle kılanlar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan başkalarını için gizli açık harcayanlar, asla zararla*

sonuçlanmayacak bir ticaret umabilirler.”
(Fâtır, 35/29)

Kur'an tilâveti, müminlerin asırlardır devam eden en önemli amellerindedir. Bu, Rableriyle kurdukları bereketli ve feyizli bir gönül bağıdır. Müminler, Kur'an'ı okuyarak Rablerine bağlanır, böylece manevi haz ve huzuru yaşarlar. Şu ayet, yaşanan bu hâlin müminlerin temel özelliği olduğunu bizlere anlatır: *“Müminler o kimselerdir ki, Allah'ın adı anıldığında yürekleri titrer, kendilerine Allah'ın ayetleri okunduğunda bu onların imanlarını arttırır. Onlar yalnızca Rablerine güvenirler.”* (Enfâl, 8/2)

Günümüz insanı için bilgiye ulaşmak artık çok kolay bir hâle gelmiştir. Bu, Kur'an'la olan ilişkimizde yeni bir sürece girmemiz gerektiğini bizlere gösterir. Çünkü günümüzde artık Kur'an'ın içeriğiyle ilgili değişik türden çok sayıda kitabı temin etmek veya materyale ulaşmak oldukça kolaylaşmıştır. Dolayısıyla günümüz Kur'an okumalarında, ayetleri anlamak ve üzerlerinde düşünmek esas olmalıdır.

**“Bu bir mübarek
kitaptır ki onu
sana, insanlar
ayetleri üzerinde
iyice düşünsünler,
akıl, ızan sahipleri
ondan dersler,
öğütler alsınlar diye
indirdik.”**

Kur'an'ı Okumak, Anlamak, Yaşamak...

Bütün kitaplar anlaşılacak için okunur. Aynı şekilde Kur'an da ayetlerini anlamak, hükümleri üzerinde düşünmek ve inceliklerini kavramak için okunur. Bunlardan maksat da ondan öğüt alıp uygulamaktır. Çünkü bu ilahî kelâmın bizzat kendisi iniş gayesini şu şekilde açıklamaktadır:

"Bu bir mübarek kitaptır ki onu sana, insanlar ayetleri üzerinde iyice düşününler, akıl, izan sahipleri ondan dersler, öğütler alsınlar diye indirdik." (Sâd, 38/29)

Bu ve benzeri ayetler vesilesiyle şunu söylemek mümkündür: Halk arasında yaygın olduğu şekliyle Kur'an'ı hatim yaparak okumak sevaptır. Ancak mealîyle veya tefsiriyle beraber üzerinde düşünülerek okunması da sevap olan amellerdendir.

Kur'an bir hidayet kaynağıdır, bir hayat rehberidir. Dolayısıyla insanın onun yol göstericiliğinden istifade edebilmesi için anlamıyla buluşması gerekir. Aksi takdirde onun öngördüğü dünya görüşüne sahip olmak mümkün olmaz.

İnsanın inanç, düşünce ve fiilleri anladığı, inandığı ve uyguladığı bilgilere göre şekillenir. Dolayısıyla Kur'an'ın anlamıyla buluşulmadığı takdirde, insan onun emir ve yasaklarından, uyarı ve müjdelerinden

haberdar olmayacaktır. Sonuçta inanç, düşünce ve davranışlarında da o, etkisini göstermeyecektir.

Kur'an kendisini karanlıklardan aydınlığa çıkararak bir kitap olarak tanıtır ve şöyle der: *"Allah, kendisinin izniyle rızasını arayanları o kitapla kurtuluş yollarına erdiren, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır, onları dosdoğru bir yola iletir."* (Mâide, 5/16)

Kur'an'ın insanların yolunu aydınlatan bir kitap olması, onun içerdiği emir, yasak, korkutma, müjdeleme, hikmet ve öğütlerin anlaşılmasını gerektirir. Aksi takdirde insanın bu ilahî kelimadan öğüt alması ve onun sayesinde yolunu aydınlatması mümkün olmayacaktır.

İslam'ın sınırlarını çizen ve temel ilkelelerini koyan Kur'an'dır. Hz. Peygamber ise, hem ferdî hem de toplumsal hayatında bu dini uygulamaya koymuştur. Dolayısıyla İslam'ı doğru bir şekilde öğrenebilmek için Kur'an'ın ve sünnetin koyduğu ölçülerini bilmek gerekmektedir. Aksi takdirde insanlar din adına yanlış ve hurafe türü şeylere inanacak, hakikatten sapacaklardır. Nitekim önceki din mensupları, kendilerine gelen vahyi öğrenmedikleri için, aslı olmayan ve hurafe türü bilgilere din diye inanmışlardır. (Bakara, 2/78)

Kur'an Anlaşılması Zor Bir Kitap Mıdır?

Bu konuyu Kur'an'ın ilk ve sonraki muhatapları açısından iki şekilde değerlendirmek mümkündür. İlk muhataplar açısından baktığımızda, insanların onu anlamakta zorlandıklarını söylemek doğru olmaz. Çünkü Kur'an'ın bizzat kendisi, apaçık ayetlerden oluştuğunu ve öğüt alınması kolay bir kitap olduğunu belirtmektedir.

"Andolsun ki Kur'an'ı düşünölsün diye kolaylaştırdık. Düşünecek yok mu?" (Kamer, 54/17)

"Andolsun ki sana apaçık ayetler indirdik..." (Bakara, 2/99)

Kur'an, sadece zekâ ve kültür düzeyi yüksek olan insanların anlayabileceği bir kitap değildir. Yine Kur'an'ı özel donanımlı insanların çözebileceği şifrelerle dolu bir kitap olarak düşünmemek gerekir. Aksine bu ilahî kelim, kendisini bütün insanlara yol gösterici ve rehber olarak tanıtmaktadır. (Bakara, 2/185)

Kur'an'da uzmanlığı gerektirecek konuların olduğu muhakkaktır. Onu **tefsir** etmek ve ondan hü-

Tefsir

Kur'an-ı Kerim ayetlerinin anlam ve kavram olarak açıklanması ve yorumlanması.

küm çıkarmak herkesin yapabileceği bir iş değildir. Bununla beraber bu kitap, eğitim ve kültür düzeyi farklı, her kesimden insanı hedef kitle kabul eder. Dolayısıyla anlayış seviyesine ve bilgisine göre herkesin ondan alacağı bir nasibi vardır. Çünkü Kur'an'ın esas amacı, insanın tevhit şuuruyla Rabbine bağlanması, ahlak ve erdem sahibi olgun bir mümin olmasıdır.

Kur'an'ın Tefsir ve Tercümeleri

Kur'an'ın anlaşılması konusunda ayetlerin ilk muhataplarından sonraki nesiller için birtakım farklılıklar söz konusudur. Çünkü aradan on dört asrı aşkın bir süre geçmiş ve şartlar değişmiştir. Dolayısıyla ayetlerin nazil olduğu ortamlarla ilgili yardımcı bilgilere ihtiyacımız vardır. Nitekim bu ihtiyacı biz, tefsir kitapları sayesinde giderebiliriz.

Tefsirlerde, ayetlerin müşrik, münafık ve müminlerden kime hitap ettiği, hangi olaylar üzerine, nerede ve ne zaman nazil oldukları konularında bilgi verilmektedir. Ayrıca kelimelerin Arap dilindeki anlamlarıyla ilgili detaylı açıklamalar yapılmaktadır. Bahsedilen bu bilgiler, ayetlerin doğru anlaşılması açısından son derece önemlidir. Bunlara başvurmadan ayetin

tercümesinden birtakım hükümler çıkarılacak olursa, bunların yanlış olma ihtimali yüksektir. Nitekim günümüzde bazı aşırı uçlar böyle yapmakta ve İslam'la bağdaşması asla mümkün olmayan hareketlere yönelmektedirler. Bu gruplar, tarih boyunca bilginlerin uyguladıkları Kur'an'ı anlama metodunu dikkate almamakta ve son derece keyfî davranmaktadırlar. Diğer taraftan günümüzde Kur'an'ın çok sayıda tercümesi yapılmıştır. Bu tercümelerde birtakım anlam farklılıkları vardır. Bu farklılıkların Arapçanın dil yapısından kaynaklandığını burada belirtmek gerekir.

Kur'an tercümelerinin Arapçayı bilmeyenler için önemli bir imkân sağladığı açıktır. Fakat bunlardan istifade ederken nelere dikkat edilmesi gerekir? Bu konuda şunlar söylenebilir:

Kur'an'ın içeriği hakkında genel bir bilgi edinmek isteyenlere tercümeler önemli katkı sağlar. Ayrıca belirtmek gerekir ki, inanç, ibadet, ahlak konularında belirli bir duyarlılık kazanmak için **meal** okumaları ihmal edilmemelidir. Ancak Kur'an, Arapça olarak nazil olmuştur. Dolayısıyla bir Kur'an

Meal

Kur'an ayetlerinin Arapçadan başka bir dile çevrilmesi.

Kur'an'ı Hz. Peygamber'in nasıl anladığı ve uyguladığı bizim için belirleyicidir.

tercümesi Kur'an'ın kendisi değildir. Belki onun, ayetlerin ilk anlamlarını yansıtan ve İslam'ın dünya görüşü hakkında genel bilgi veren bir kaynak olduğunu söyleyebiliriz.

Bahsedilen özellikleri dolayısıyla Kur'an tercümeleri hüküm çıkarmak ve dinî konularda fetva vermek için kullanılmaz. Yine Kur'an tercümeleri, dini öğrenebileceğimiz yegâne kaynaklar değildir. Bu nedenle din hakkında ileri sürülen bir konu hakkında "Bu Kur'an'da var mıdır? Yoksa ben kabul etmem." demek doğru bir yaklaşım olmaz.

Kur'an tercümelerinden çok değişik anlam ve yorumlar çıkarmak mümkündür. Mesela yeni Müslüman olan ve İslam hakkında bir şey bilmeyen on kişiye aynı Kur'an tercümesi verilse ve "Sadece bu tercümeyle bağlı kalarak dini anla ve yaşa." dense, bu durumda birbirinden farklı on tane din anlayışı ve uygulaması ortaya çıkar. Bu yüzden Kur'an'ı Hz. Peygamber'in nasıl anladığı ve uyguladığı bizim için belirleyicidir. Çünkü Yüce Yaratıcı onu bu dinin anlaşılması ve uygulanması konusunda rehber olarak seçmiş ve bizi ona uymakla sorumlu tutmuştur. Yine

onun arkadaşları ve öğrencilerinin bu ilahî kelâmı nasıl anladıkları ve uyguladıkları bizim için temel ilkeler arasındadır. Çünkü onlar, ayetlerin hangi konu veya olaylarla ilişkili olduğunu bildikleri için, onun anlam ve maksatlarını iyi kavramışlardır.

Sonuç olarak şu söylenebilir: Günümüzde her dilde çok sayıda Kur'an'ın tefsir ve tercümesi vardır. Bu bir yönüyle ilahî kelâmın manalarını öğrenmek için önemli bir avantaj sağlamaktadır. Ancak unutmamak gerekir ki, bu konuda seçici olmak ve alanın uzmanlarına danışmak bir zorunluluk hâline gelmiştir. Çünkü gerek kitap piyasasında gerekse internet ortamında Kur'an'ı yorumlama metoduyla ilgisi olmayan çok sayıda yayın bulunmaktadır.

KUR'AN OKURKEN DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Kur'an okumalarında onun rahmet ve şifa dolu ayetlerinden istifade edebilmek için birtakım kurallara dikkat etmemiz gerekir. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

Şeytandan Allah'a Sığınmak

Rabbimiz Kur'an okumaya başladığımızda, şeytanın şerrinden kendisine sı-

ğınmamızı bizlere emreder. (Nahl, 16/98) Bu emrin hikmeti ne olabilir? Bu sorunun cevabını şu şekilde izah edebiliriz:

Kur'an okumak, Allah Teâlâ'nın rızasını aramak, O'nun belirlediği yolda yürümeye hazırlanmak demektir. İşte bu şeytanın asla kabul etmeyeceği bir yöneliştir. Çünkü o, başlangıçta kendi varlık sebebini Allah'a giden yoldan insanı alıkoymak olarak belirlemiştir. *"...Andolsun ben onları saptırmak için senin doğru yolunun üzerinde oturacağım."* (Araf, 7/16) demiştir. Mesela şeytan vesveseleriyle insanı tembelliğe iter. İnsanın kalbine düşürdüğü çeşitli vehimlerle Kur'an'ın öğütlerinden istifade etmesini engeller.

Kur'an'ın hidayetinden istifade edilmesini engelleyen sebeplerden biri de ön yargılarla ona yaklaşmaktır. Bu durumda okuyucu Kur'an'ın ne dediği ve kendisinden ne istediği üzerinde yoğunlaşmaz. Aksine zihnindeki ön yargıları esas alır ve ayetlerden onları çıkarmaya veya ayetlere onları onaylatmaya çalışır.

İşte Kur'an okumalarında şeytandan Allah'a sığınmak; ön yargıyla ya da kişisel çıkar elde etme gibi farklı amaçlarla Kur'an'a yönelmekten uzaklaşmak, onun hidayet, feyiz ve bereket kapılarını kendi-

sine açmasını Yüce Allah'tan niyaz etmektir.

Ayetler Üzerinde İyice Düşünmek

Kur'an'la kurulacak beraberliğin anlama merkezli olması gerekir. Çünkü bu olmayınca Kur'an'ın ilim ve hikmet kapılarını aralamak mümkün değildir. Kur'an âdeti bir ilim, hikmet ve sırlar hazinesidir. Bu hazinenin anahtarları da onu anlamak ve ayetleri üzerinde düşündürmektir.

Ayetler üzerinde dikkati yoğunlaştırmamızın birtakım yöntemleri vardır. Bunlardan biri, okuyucunun bu ilahî kelamın Yüceler Yücesi Allah Teâlâ'nın katından geldiğini ve kendisine bahşedilen eşsiz bir nimet olduğunu gönlünde hissetmesidir. Ayrıca, onu okuyan kimse Kur'an'da bir "emir" veya "yasak"la karşılaştığında, muhatap olarak öncelikle kendisini düşünmelidir. Yine ayette bir "sevap" veya bir "ceza"dan bahsedildiğinde, müjdelenen veya uyarılan kişinin bizzat kendisi olduğunu unutmamalıdır. Nitekim şu ayet bu gerçeği bizlere hatırlatmaktadır: "...Allah'ın size bahşettiği nimetleri, kitaptan ve hikmetten size öğüt vermek üzere gönderdiklerini dilinizden düşürmeyin..." (Bakara, 2/231)

Kur'an üzerinde düşünce üretmek iki şekildedir. Birincisi, ilmî düzeyde olur. Bu, Arapçayı bilen ve Kur'an'ı yorumlama bilgisine sahip ilim adamlarının yapacağı çalışmalardır. İkincisi de sıradan bir Müslümanın kendi gayretleriyle Kur'an'ın hidayetinden istifade etmeye yönelik ortaya koyduğu çabadır.

Bizi burada esas ilgilendiren, sıradan bir Müslümanın Kur'an'ı anlama çabasıdır. Bu çalışmada bilginlerin yazdıkları tefsirlerden elbette ki istifade edilir. Ama Kur'an'ı gönül ve zihin dünyamızın bir parçası hâline getirebilmek için, tefsirler eşliğinde ayetleri anlama çabamız önemlidir. Bu çalışmada güvenilir kimseler tarafından yazılan Kur'an'ın açıklamalı mealleri ve tefsirler temel başvuru kaynaklarımızdır.

Kur'an Okumalarında Devamlı Olmak

İnsan, hayır veya şerri işleyebilecek bir tabiatla yaratılmıştır. Daima hak-batıl, hayır-şer, iyi-kötü arasında denenmektedir. İnsanın her an yanlış birtakım düşüncelere kapılması ve günah işlemesi mümkündür. Çünkü hem nefsinden hem de dıştan kaynaklanan ciddi tahrikler vardır. Eğer insan bunlar karşısında uyanık olmazsa,

farkına varmadan bunların kontrolüne girmesi işten bile değildir.

Her dönemde olduğu gibi yaşadığımız çağda da insan böyle bir yönlendirmeye karşı karşıyadır. Hatta bu, zamanımızda çok daha farklı bir boyut kazanmıştır. İşte insanın maneviyatını tehdit eden bu tuzaklara düşmemesi için, Kur'an'ın uyarı ve müjdelerine muhatap olması son derece önemlidir. Bu da ara sıra Kur'an'dan açıp birkaç sayfa okumakla gerçekleşecek bir durum değildir. Aksine ayetleri anlamayı ve üzerlerinde inceden inceye düşünmeyi esas alan sürekli bir çabadır.

Kur'an'la kurulan bu dostluk, mümkünse her gün belirli saatlerde kararlılıkla sürdürülmelidir. Çünkü her gün insan hayata âdeta yeniden başlar. Bir gün öncesinden farklı bir duygu ve düşünceyle işine girer. Gün boyunca değişik ortamlarda bulunur, onlarca işi takip eder, çok sayıda insanla muhatap olur. Kısaca kendisini Rabbin-den uzaklaştırabilecek sayısız durumla karşılaşır.

Her gün Kur'an'dan bir parça okuyup onu özümsemek dinî hayatımız açısından son derece önemlidir. Bu beraberlik, öyle bir noktaya gelmelidir ki, Kur'an'dan uzak kaldığımızda onu özlemeliyiz. Kalbimizin

**Kur'an'dan gönül
dünyamıza aktardığımız
manevi incelik ve
hikmetleri her gün
biraz daha çoğaltmanın
yollarını aramalıyız.**

katılaştığını, manevi duyarlılığımızı kaybetmeye başladığımızı görmeliyiz. İçimizde bir boşluk hissederek tekrar onunla buluşmanın yollarını aramalıyız. Hayatın ancak Kur'an'la kurulan diriltici ilişki sayesinde anlam kazanacağını ve yaşanmaya değer olacağını kalbimizin derinliklerinde hissetmeliyiz.

Kur'an'dan gönül dünyamıza aktardığımız manevi incelik ve hikmetleri her gün biraz daha çoğaltmanın yollarını aramalıyız. Bunların unutulmasını bir kayıp olarak görmeliyiz. Çünkü bunlar bizim yol işaretlerimizdir. Dolayısıyla bunları unutmak, insanlığı unutmak, yücelmeyi ve yükselmeyi unutmak anlamına gelmektedir.

Kur'an, Yüce Allah'ın sözü olduğundan, ona sıradan bir kitap gibi davranmamak gerekir. Bilginler, Kur'an'ın tilavetini bir çeşit ibadet olarak gördükleri için, abdestli olarak onu ele almanın gerekliliğini söylemişlerdir. Ancak öğrenmek ve anlamak düşüncesiyle Kur'an ele alındığında, her zaman buna özen göstermek belki mümkün olmayabilir.

Kur'an'ın şifa ve rahmet dünyasından istifade edebilmek için gece saatleri önemlidir. Bu zaman kesitlerinde müminin kalbi, Kur'an'dan gelecek çağrılarını alma-

ya daha yatkındır. Bu anlarda her bir ayet, farklı boyutlarıyla insanın gönül dünyasına yansır, orada kalıcı izler bırakır.

SONUÇ

Yüce Yaratıcı, tarih boyunca insana yol arkadaşılığı yapacak, hayatın anlamını, hayat sonrası ile ilgili müjde ve uyarıları ona hatırlatacak kitaplar göndermiştir. Bunların sonuncusu da Kur'an'dır.

Kur'an, insana mutlaka üzerinde düşünmesi gereken bir çağrı yapmaktadır. Onun çağrısı hakla batılı birbirinden ayıran çok ciddi bir sözdür. (Târık, 86/13-14) Bu sözün hafife alınacak hiçbir tarafı yoktur. (Sâd, 38/67) Çünkü bu söz, insanın akıbetini, onun sonsuz hayatını doğrudan ilgilendirmektedir. Bu açıdan Kur'an, hayatı ciddiye alan, hak ve hakikate varma arzusu taşıyanların kitabıdır desek, mübalağa etmiş olmayız.

Kur'an, on dört asrı aşkın bir süredir Müslümanların pratik hayatlarının ve medeniyetlerinin değişmez ilham kaynağı olmuştur. Her dönemde bilginler, onu anlamaya ve keşfetmeye çalışmışlardır.

Günümüzde de yeryüzünün değişik kıtalarında yaşayan sayısız Müslüman, onun dupduru hayat pınarından beslenmektedir. Merhamet, adalet, cömertlik ve

daha nice insani erdem onun sayesinde yaşanmaktadır.

Kur'an, bizleri korumakta, hayatımızın huzur ve mutluluk kaynağı olmayı sürdürmektedir. Yine o, dünya ve ahiretimiz için müjde ve ilham vesilesi olmaya, yaşadığımız sosyal ve siyasi buhranların üstesinden gelmemizde bizlere umut vadetmeye devam etmektedir.

İncelendiğinde Yüce Kur'an'ın, başta kendisi üzerinde olmak üzere anlamaya, araştırmaya ve bilgiye büyük bir değer verdiği görülecektir. Son ilahî kelam, insanın dinî, dünyevi hayatıyla ilgili sorunlarını bu metotla çözmesini tavsiye eder.

Müslümanların böyle bir kitaba sahip olmaları, gelecekleri adına oldukça umut vericidir. Çünkü anlamak ve bilgi üretmek medeniyetlerin kaynağıdır. Müslümanlar, eğer bunu bir metot hâline getirirlerse, İslam medeniyetinin geleceğinin parlak olacağında şüphe yoktur.

BİBLİYOGRAFYA

Derveze, M. İzzet, *et-Tefsîru'l-hadîs*, trc. Vahdettin İnce, Mustafa Altınkaya, Ekin Yayınları, İstanbul 1997.

Gazzâlî, Muhammed, *Kur'an'ı Anlama Yöntemi*, trc. Emrullah İşler, Sor Yayıncılık, Ankara 1990.

Gazzâlî, *İhyâ'ü 'ulûmid-dîn*, Dâru Sâdır, Beyrut 2000.

Hâlidî, Salah Abdülfettah, *Tesvîbât fî Fehmi ba'di'l-âyât*, Dâru'l-kalem, Dimeşk, 1987.

İbn Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-azîm*, Dâru Kahraman, İstanbul 1984.

İzutsu, Toshihiko, *Kur'an'da Allah ve İnsan*, trc. Süleyman Ateş, Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul.

Karaman, Hayrettin ve dğr., *Kur'an Yolu (Türkçe Meal ve Tefsir)*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2007.

Kardâvî, Yusuf, *Keyfe nete'âmelü-me'a'l-Kur'âni'l-azîm*, Müessesetü'r-risâle, Beyrut 1422/2001.

Kezrûn, Enes Ahmed, *Sahâbetü Resûlillâh ve cühûdühüm fî ta'lîmi'l-Kur'ân*, Dâru İbn Hazm, Beyrut 2003.

Kurtubî, *el-Cami' li ahkâmi'l-Kur'ân*, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrût 1988.

Kılıç, Sadık, *Kur'ân (Dildeki Sonsuz Mucize)*, Gelenek Yayınları, İstanbul 2003.

Mevdûdî, *Tefhîmü'l-Kur'ân*, İstanbul 1991.

Muhammed Esed, *Kur'an Mesajı*, İşaret Yayınları, trc. Cahit Koytak, Ahmet Ertürk, İstanbul 2002.

Muhammed Kutub, *Kur'an'ı Nasıl Okuyalım*, trc. Bekir Karlığâ, İşaret, İstanbul 2006.

Muhâsibî, *el-'Akl ve Fehmü'l-Kur'ân*, thk. Hüseyin el-Kuvvetî, Dâru'l-Fıkr, 1402/1982.

Ömer Faruk Harman, "Kur'ân (Kur'an ve Kitab-ı Mukaddes)", *DİA*, XXVI.

Özsoy, Ömer, Güler, İlhami, *Konularına Göre Kur'an*, Fecr Yayınevi, Ankara 2001.

Paçacı, Mehmet ve dğr., *Kur'an ve Hadis İlimleri*, Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, Ankara 2009.

Seyyid Kutub, *Fî Zılâli'l-Kur'ân*, Dâ-ru's-şurûk, Beyrut 1992/1412.

Yazır, Muhammed Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili*, Eser Neşriyat, 1971.

